

Til Sundheds- og Omsorgsudvalget

31-05-2016

Tilbud ved sorg og kompliceret sorg

Sagsnr.
2016-0233026

Baggrund

Rådgivnings- og Forskningscentret Børn, Unge & Sorg havde foretræde for Sundheds- og Omsorgsudvalget den 20. april 2016 vedr. etablering af et nationalt sorgcenter til behandling af kompliceret sorg. Som opfølgning herpå bad udvalget forvaltningen om et notat om de eksisterende kommunale tilbud vedr. sorg, herunder kompliceret sorg hos ældre og yngre samt en vurdering af, om der er behov for nye tilbud.

Dokumentnr.
2016-0233026-4

Sagsbehandlere
Anne Sophie Gottlieb/
Lluis Armangué

Forvaltningen vurderer, at håndtering og ansvarsfordeling af forebyggelse, opsporing og behandling af kompliceret sorg er uafklaret, idet kompliceret sorg i øjeblikket ikke er forstået som en sygdom og at der ikke er en defineret en diagnose. WHO arbejder med at fastsætte en diagnose for kompliceret sorg. Det forventes at ske i 2018. En diagnose kan blive det redskab, som både sikrer adgang til terapeutisk behandling til efterladte med kompliceret sorg, og understøtter forståelsen af, hvilke ansvarsområder kommuner og regioner har.

Det er ikke er en entydig kommunal opgave at finansiere etablering af et nationalt sorgcenter, hvor fokus er på behandling af kompliceret sorg. Det er forvaltningens opfattelse, at den kommunale opgave primært består i at facilitere forebyggende tilbud samt at være opmærksomme på tegn på kompliceret sorg og hjælpe borgerne videre til det rette behandlingstilbud.

Danske Regioner Psykiatri oplyser til forvaltningen, at der netop er sat en kortlægning af tilbud og behandlingsforløb i gang blandt regionerne.

Dette notat beskriver de eksisterende tiltag i Københavns Kommune for hhv. børn og unge, voksne og ældre, som oplever sorg. Såfremt indsatsen for en eller flere af målgrupperne skal styrkes, er der brug for at kvalificere behovet for og indholdet i nye tilbud, eller styrkelse af eksisterende tilbud og praksis i samarbejde med decentrale enheder i SUF, BUF, SOF samt med Region Hovedstaden.

Kort beskrivelse af sorg og kompliceret sorg

Ved alle sorgreaktioner er det normalt og naturligt, at der er følelsesmæssige, fysiske, adfærdsmæssige, kognitive og eksistentielle reaktioner.

**Afdeling for
Folkesundhed
København**

Sjællandsgade 40,
Bygning H
2200 København N

Telefon
5162 6002

E-mail
LB67@suf.kk.dk

EAN nummer
5798009290359

www.kk.dk

De fleste berørte mennesker gennemgår en naturlig sorgproces og kommer igennem sorg på egen hånd og med hjælp fra familie, venner, netværk og tidens gang. Der er dog ca. 7-10 procent, som ikke kommer naturligt igennem en sorg. Disse mennesker rammes af kompliceret og langvarig sorg, som invaliderer deres tilværelse og trivsel.

Kompliceret sorg er, når man cirka seks måneder efter tabet fortsat oplever en meget intens sorg. Kompliceret sorg aftager ikke af sig selv, kan føre til langvarig lidelse, have vedholdende fysiske og psykiske konsekvenser og bør behandles med terapi.

For børn og unge gælder det samme. Blot er der mange flere, som er i risiko for udvikling af kompliceret sorg. Det estimeres, at op mod 30 procent af børn, som har oplevet alvorligt tab, er i risiko for, eller udvikler, kompliceret sorg.

Børn og unge med sorg i København

Alle skoler og institutioner for børn og unge mellem 0 og 18 år i Københavns Kommune skal have en lokal sorg- og kriseplan, som aktiveres ved dødsfald eller andre traumatiserende oplevelser. Dens primære virke er akut beredskab og ansvarsfordeling. Fordi sorg- og kriseplaner primært har fokus på tiden umiddelbart efter dødsfaldet, overser mange fagprofessionelle, at børn og unge får det svært længe efter tabet af en forælder.

Der kan efter dødsfald eller andre traumatiserende hændelser også iværksættes hjælp til barnet og familien fra kommunens ressourcecentre og -teams og Socialforvaltningens Børnefamilieteam. Kommunen henviser også til sorgbehandling hos Børn, Unge & Sorg.

Københavns Kommune (SOF) har en partnerskabsaftale om driftsstøtte med Børn, Unge & Sorg. Den løber i perioden 2015 til og med 2018 og er på ca. 1.3 mio. kr. årligt. Midlerne finansierer gruppeforløb og individuelle samtaler afholdt i København.

Der er i øjeblikket venteliste til gruppeforløb hos Børn, Unge & Sorg, særligt til tilbuddene 'børn som pårørende'. Ventetiden er for 21 % af pårørende børn og unge i alderen 0-27 år, mere end to måneder, mens 27 % af efterladte børn i alderen 0-15 år, venter i mere end fire måneder på et samtaletilbud. 18 % af efterladte unge i alderen 16-27 år, venter i op til et år på et samtaletilbud.

Vurdering af tilbud til børn og unge

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen vurderer på baggrund af dialog med øvrige forvaltninger, at der er potentiale for at styrke indsatsen for børn og unge. Det kunne være i form af mere opfølgning og flere

gruppetilbud, samt flere gruppetilbud til børn som er pårørende til forældre med alvorlig sygdom. Det kunne foregå ved at udvide den eksisterende partnerskabsaftale mellem Socialforvaltningen og Børn, Unge og Sorg, så ventetiden nedbringes og at forældrene involveres.

Desuden vil det være hensigtsmæssigt at opkvalificere personalet i hjemmeplejen til at være opmærksomme både på børnenes tilstedeværelse og roller i familien og i selve plejesituationerne. Børnene er i risiko for at blive overinvolverede, når døende forældre plejes i hjemmet.

Voksne i sorg

Voksne som mister, er også i risiko for at udvikle kompliceret sorg. Der findes ikke ét samlet tilbud, der dækker hele denne målgruppes behov. Center for Kræft og Sundhed tilbyder samtalegrupper for voksne, der har mistet en ægtefælle på grund af kræft. Den privatpraktiserede læge kan henvise til psykologsamtaler. Her kan borgere få op til 12 samtaler mod en egenbetaling på 300 kr. per gang. Fordi psykologordningen er etableret ud fra et mål om at forebygge egentlig psykisk sygdom og dermed også kompliceret sorg, er det en forudsætning for det offentlige tilskud, at henvisningen er givet inden for de første 6 måneder, altså inden man erfarer, om sorgen er ved at blive langvarig og kompliceret.

Har sorgen udviklet sig til kompliceret sorg og depression, kan lægen henvise til psykologhjælp for let til moderat depression eller til den regionale psykiatri ved mere alvorlig psykisk sygdom, fx belastningsreaktioner grundet den komplicerede sorg.

Vurdering af tilbud til voksne

Der findes i dag ingen systematiske behandlingstilbud til voksne med kompliceret sorg eller steder, hvor man kan henvise forældre med kompliceret sorg til specialiseret psykologisk behandling. Dog kan der være tilbud i både psykiatrien og på afdelinger, som behandler somatiske sygdomme samt hos hospitalspræsterne, som har tilbud til pårørende og efterladede. Men om det dækker behovet for mennesker med kompliceret sorg lange efter tabet er ikke afdækket.

Ældre i sorg

Der har traditionelt været en forestilling om, at sorg efter dødsfald er mindre blandt ældre, fordi det er forventet forekommende. Forskningen peger på, at sorgen ikke er mindre blandt ældre, og at hver tiende udvikler et kompliceret sorgforløb. Sorgen efter tabet af ægtefælle kan bl.a. føre til alkoholmisbrug, depression og udgør ligeledes en særlig risiko for selvmord, især for ældre enkemænd det første år efter en ægtefælles død.

Med den nye lovgivning fra januar 2016 om forebyggende hjemmebesøg, får alle borgere over 65 år, som har mistet ægtefælle, tilbudt forebyggende hjemmebesøg. Forebyggerne støtter borgeren i at komme i behandlingsforløb, og kan også hjælpe borgeren til at komme tilbage til et aktivt liv fx ved at etablere kontakt til klubtilbud, tilbud i patient- og andre organisationer og til kommunens egne tilbud i aktivitetscentre.

Ældre, som har mistet en ægtefælle, kan blive visiteret til psykisk pleje og omsorg, hvor der gives vejledning om adgang til professionel sorg- og krisehjælp. Plejepersonalet er uddannet til at spotte tegn på sorg.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har iværksat et pilotprojekt, hvor der udgives et magasin med navnet Efter, for efterladte ældre. Formålet er dels at aftabuisere sorg, give lettilgængelig viden om sorgreaktioner og beskrive handlemuligheder. Den første udgivelse forventes udsendt i august 2016.

I samarbejde med Ensomme Gamles Værn oprettede Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i 2015 et antal fortællegrupper. Flere af deltagerne oplever forløbet som et meningsfuldt tilbud for bearbejdning af sorg. Indsatsen hedder Fortæl for livet.

Folkekirken tilbyder flere sorggrupper og sorgsamtaler. Derudover er der sorggrupper i foreninger, som fx Ældre Sagen. Der er ligeledes en række organisationer, som betjener rådgivningstelefoner for borgere ramt af krise eller sorg.

Vurdering af tilbud til ældre

I forbindelse med udvidelsen af det forebyggende hjemmebesøg til borgere, som har mistet ægtefælle, er der brug for at sikre, at sorgtilbuddet er tilstrækkeligt, at der er fokus på den langvarige komplicerede sorg og at nuværende tilbud i foreningsregi ydes med tilstrækkelig faglighed.